

اهمیت و مراتب هدف در زندگی دینی؛ از هدف مقدماتی تا هدف نهایی

آگاهی از اینکه ما برای هدف و منظوری آفریده شده ایم به ما تاکید می کند از هر فرصتی هر چند کوچک در مسیر هدف خلقت استفاده کنیم ...

آگاهی از اینکه ما برای هدف و منظوری آفریده شده ایم به ما تاکید می کند از هر فرصتی هر چند کوچک در مسیر هدف خلقت استفاده کنیم و لحظه ای را به بطالت و گمراهی سپری نکنیم. "هدفمندی" اساس موفقیت مادی و معنوی در زندگی است و شکوفایی استعداد های انسان بدون هدفمندی ممکن نمی شود. هر انسانی باید بداند که اصولاً نظام جهان هدفمند خلق شده و او هم بخشی از آن است، همانطور که خداوند تبارک و تعالی در قرآن مجید بر بیهوده نبودن خلقت جهان و انسان تاکید کرده است.

با وجود هدفمندی کل جهان، اگر قرار نیست چیزی در این جهان باشد، پس نخواهد بود و اگر چیزی در این جهان وجود دارد پس باید وجود داشته باشد و همین برای ما کافی است تا درک کنیم حضورمان در جهان نشان می دهد هدفی داریم. همه ما به منظور هدفی آفریده شده ایم و بسیاری از اموری که نام مشکل بر آنها می گذاریم از این حقیقت سرچشمه می گیرند که به مشیت الهی باور کامل نداریم.

برای اینکه درک درستی از خود و مسائل پیرامون خود داشته باشیم و خود را گرفتار مشکلات نبینیم باید بپذیریم که در نظام هدفمند هستی هیچ کس از جمله ما تصادفی به وجود نیامده ایم و خالق جهان مسئول آفرینش همه چیز است. او آگاه است که چه می کند. ما نیز از او سرچشمه گرفته ایم. او از آفرینش ما منظوری دارد و ما نیز دارای توانایی و استعداد هستیم تا با هدف زندگی کنیم.

آگاهی از این نکته که ما برای هدف و منظوری آفریده شده ایم به ما یادآوری می کند از هر فرصتی هر چند کوچک در مسیر هدف استفاده کنیم و لحظه ای را به بطالت و گمراهی سپری نکنیم. حالا باید دید هدف زندگی و مراتب آن از منظر دینی چگونه است.

- هدف مقدماتی

مقصود از هدف مقدماتی، فراهم شدن زمینه های مادی و اجتماعی و تحقق شناخته های لازم برای انتخاب آزادانه راه و رسم زندگی برای انسان و استمرار حیات است. از جمله این اهداف می توان به آبادانی زمین و دستیابی به توسعه مادی و اقتصادی اشاره کرد. چنان که در سوره هود آیه 60 می فرماید: "و الی ثمود اخاهم صالحاً قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره هو انشاءکم من الارض و استعمرکم فیها.... برای قوم ثمود برادرشان صالح را فرستادیم صالح گفت: ای مردم! خدا را عبادت کنید که معبودی غیر از او ندارید. او شما را از زمین آفرید و آبادی آن را از شما خواسته است".

این که خداوند انسان را به آباد کردن زمین وای می دارد و عمران آن را از او می خواهد، به این معنا نیست که هدف نهایی همین باشد، بلکه بهره وری از زمین برای بقای انسان و استمرار حیات مادی، لازم و ضروری است و ادامه زندگی نیز مقدمه رسیدن به هدف والاتری است که انسان و استمرار حیات به تدریج باید به سوی آن هدف در حرکت باشد و سرانجام به آن برسد.

- هدف میانی

بدون هدف های میان مدتی که در قرآن برای زندگی انسان بیان شده رسیدن به هدف نهایی ممکن نخواهد بود. عبادت و بندگی را به عنوان یک نمونه از این اهداف می توان نام برد.

- هدف نهایی

مقصود از هدف نهایی چیزی است که بقیه کارها برای رسیدن به آن انجام می گیرد. از دیدگاه قرآن هدف نهایی زندگی، تقرب به خداوند است و هیچ هدفی متعالی تر از آن وجود ندارد؛ زیرا تقرب به خداوند رسیدن همه کمالات، زیبایی ها، لذت ها و سعادت ابدی است و این تقرب همراه با چشیدن طعم حیات طیبیه و پایدار و فنا ناپذیر در جوار رحمت حق است.

اینکه قرآن، عبادت را به عنوان هدف خلقت بیان می کند از آن جهت است که عبادت رابطه انسان را با خدا محکم ساخته، زندگی او را خدا محور می سازد و چنین زندگی موجب تقرب انسان به خدا می شود. پس خود عبادت، هدف نهایی نیست، بلکه عبادت یک هدف متوسط و میانی است. ما را به هدف والاتر و کاملتری می رساند که منظور، همان تقرب به خدا و رسیدن به درجه تعالی و کمال باشد.